

HET IS – HET VERSCHIL

Opgedragen aan mijn kleindochter Kaya en haar generatie

Persoonlijke drive

In 1976 ontmoette ik de opmerkelijke Madeleine Lehning, een 86-jarige stempedagoge van de Theaterschool, wiens onvermoeibare vitaliteit en scherpe blik op de wereld een diepgaande inspiratie voor mij vormden. Haar vermogen om verleden, heden en toekomst te verweven in een levenshouding die de mens uitnodigt om getrouw aan zichzelf z'n levensinvulling te realiseren, heeft niet alleen mij, maar ook talloze theatermakers beïnvloed.

Deze ontmoeting leidde uiteindelijk tot mijn initiatief, het project Novanta '86, dat als een krachtige reactie diende op het neoliberale beleid dat mijn generatie gevangen hield in een web van hebzucht en economische groei.

Met invloeden van Goethe's *Faust* en Orwell's *1984*, wilde ik een installatie creëren die de duistere kanten van ons streven naar materieel gewin blootlegde. Hoewel de oorspronkelijke visie nooit volledig tot bloei kwam, heb ik in de jaren daarna altijd op kleinere schaal voortgebouwd aan deze boodschap, die naar mijn mening een breder publiek verdient.

IDEE **HET IS** verwijst naar feiten **HET VERSCHIL**
verwijst naar wat ieder ervan maakt/eigen bubbel

"HET IS" vertegenwoordigt de werkelijkheid in al zijn facetten; het feitelijke bestaan. Het onderling verschil en onderscheid benadrukken de diversiteit in ervaringen en perspectieven, wat onze samenleving verrijkt en de complexiteit van het leven blootlegt.

Na jaren van verrijking zullen we met minder moeten leren leven. Milieu, natuur en geopolitieke verhoudingen stellen ons voor nieuwe uitdagingen. Laten we de schoonheid van ons verschil waarderen, omdat we allemaal met een vrije wil zijn geboren. Het is pijnlijk dat sommigen denken dat oorlog de enige weg is naar verandering, terwijl de rijksten vaak ongeschonden blijven. De groeiende inkomensverschillen ondermijnen onze sociale cohesie. Zolang we anderen onderbetaald laten werken voor ons eigen voordeel, kunnen we niet spreken van vooruitgang. Oorlogen eindigen alleen door respect en dialoog.

Onderwijs moet kritische, creatieve burgers vormen, geen loonslaven. Het is belangrijk om een balans te vinden tussen competitie en competentie. Een gezonde competitie kan ons aansporen om onszelf te verbeteren, maar het moet hand in hand gaan met de ontwikkeling van vaardigheden en samenwerking. Echte verandering vraagt om een balans tussen ons ego en de behoeften van anderen. Onze toekomst hangt af van onze bereidheid om elkaar te steunen en samen te werken aan een wereld waarin levenskwaliteit voorop staat.

Het Tij – 2025 acryl op doek

Inspiratie uit werken van Hans Achterhuis, Hannah Arendt, Thomas Bollen, Prof. C.I. Dessaur, Anouk Driessen, Marguerite Duras, Ewald Engelen, J.P. Fonteijn, Michel Foucault, Michel Houellebecq, Jason Hickel, Kate Raworth, Bas Heijne, Tim 's Jongers, Jeroen Linssen, Joris Luijendijk, Ramses Nasr, José Ortega y Gasset, George Orwell, Dick Pels, Thomas Piketty, Daniel Quinn, Ingrid Robeijns, Alexandra van Smoorenburg, Baruch Spinoza, Abram de Swaan, Martin Wolf e.a.

George Orwell

**1984 – ofwel Big Brother is Watching You
deze eerste uitgave werd in 1949 gepubliceerd**

In een dystopische toekomst leven mensen onder het strenge toezicht van een totalitaire regering geleid door de Partij en de mysterieuze Big Brother.

Hoofdpersonage Winston Smith werkt in het Ministerie van Waarheid, waar hij geschiedenis herschrijft om de leugens van de Partij te ondersteunen. Ondanks de constante controle en propaganda begint hij te twifelen aan het systeem en ontwikkelt hij een verboden relatie met Julia. Hun zoektocht naar waarheid en vrijheid wordt echter genadeloos onderdrukt, wat leidt tot verraad en de onverbiddelijke macht van de Partij.

Onpeilbare Diepte – 2018 fotoprint

Een metafoor stilstaand en gistend

Hannah Arendt Een in Duitsland geboren politiek filosoof van joodse afkomst – was getuige van de opkomst van het nazisme, vluchtte uit Europa en wijdde haar leven aan het begrijpen hoe beschaafde samenlevingen kunnen vervallen in totalitaire nachtmerries.

In 1951 publiceerde ze *The Origins of Totalitarianism*, een werk dat vandaag de dag nog steeds zeer verontrustend is. Haar centrale inzicht was zowel eenvoudig als diepgaand: totalitaire regimes zegevieren niet door iedereen te overtuigen van hun ideologie. Ze slagen door het vermogen van mensen om te denken te vernietigen. Arendt schreef: "Het ideale subject van totalitaire heerschappij is niet de overtuigde nazi of de overtuigde communist, maar mensen voor wie het onderscheid tussen feit en fictie (en tussen waar en onwaar) niet langer bestaat.

De constante stroom van leugens en tegenstrijdigheden leidt tot verwarring en apathie, waardoor mensen hun vermogen om kritisch na te denken verliezen."

In haar essay *Truth and Politics* legt Arendt uit dat aanhoudend liegen niet alleen leugens verspreidt, maar ook het concept van waarheid ondermijnt. Wanneer waarheid als subjectief wordt gezien, verliest het zijn kracht, wat leidt tot een afname van gerechtigheid en moraliteit.

Arendt waarschuwde dat dit proces stilletjes begint en ons vermogen om de werkelijkheid van fictie te onderscheiden uitholt. De oplossing is actief denken: vragen stellen, bewijs eisen en kritisch blijven. Zodra we stoppen met kritisch denken, verliezen we de controle.

Haar boodschap blijft relevant: bescherm je vermogen om te denken, maak onderscheid tussen feiten en meningen, en laat je niet misleiden door leugens. De strijd gaat niet alleen om geloven, maar om het volhouden van kritisch denken.

Een facsimile uit het manuscript 1984 van George Orwell

We weten veel en veel te weinig – 2012 schilderij acryl op doek

Cold Gold, installatie 2026

SCHUW
MAAR BREED
VERLANGEN
EEN INTENSE
HONGER
NAAR
VERANDERING.

Er Is Altijd Meer - 2024 acryl op doek

Daniel Quinn

Ishmael - 1992

een filosofisch roman waarin een gorilla genaamd Ishmael de protagonist is die telepathisch kan communiceren en diepgaande inzichten heeft over de menselijke interactie met de wereld.

Ishmael leert de verteller dat de moderne mens leeft volgens een valse mythe: dat de aarde voor hem is gemaakt en dat hij deze mag overheersen (de "Takers"). In tegenstelling tot de Takers zijn er de "Leavers", die in harmonie met de natuur leven.

De verteller ontdekt dat mensen deel uitmaken van de natuur en dat de planeet lijdt onder de overheersing van de mens. Om de wereld te redden, moet dit verhaal doorbroken worden.

We Weten Veel En Veel Te Weinig – 2012 acryl op doek

De Gentse School IVG

(Instituut voor Vrijdenkers Gent) heeft een unieke aanpak voor het opleiden van vrijdenkers. Belangrijke elementen zijn:

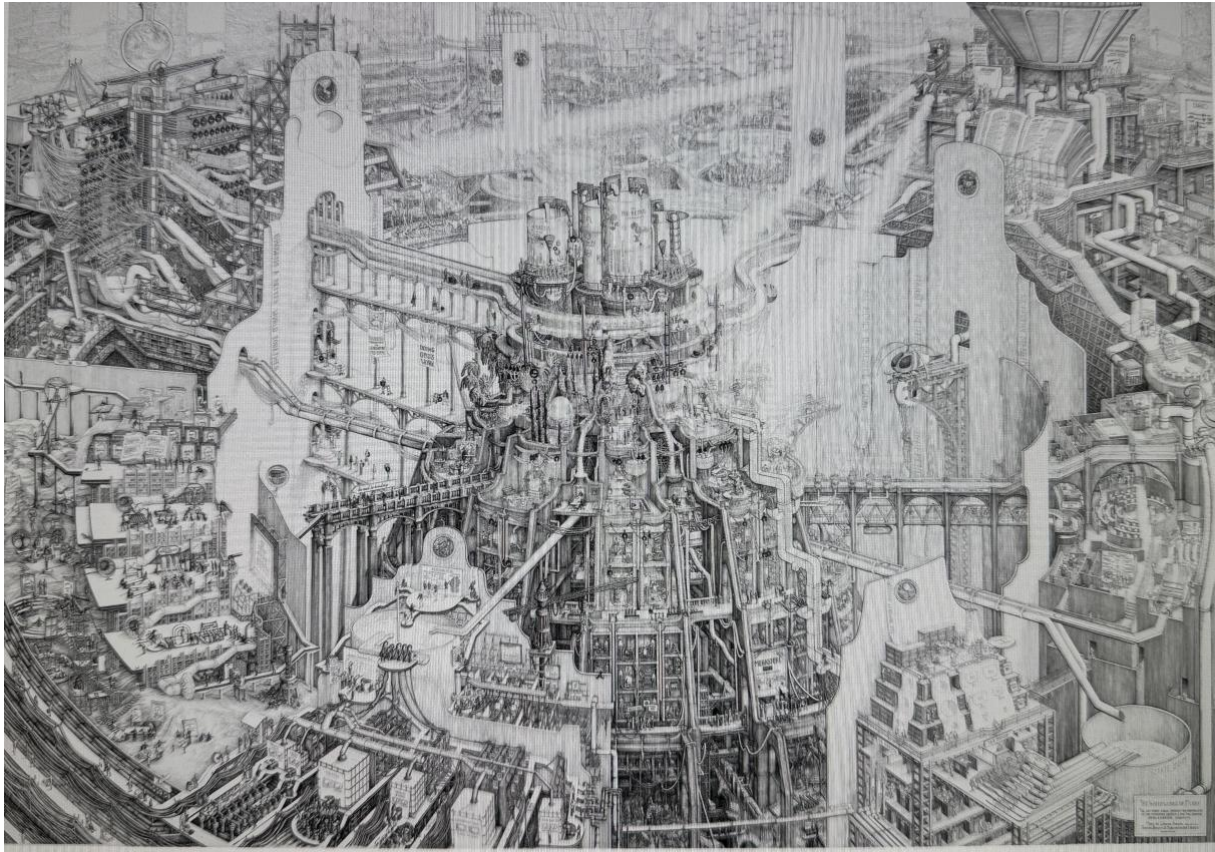
1. **Vrijheid van Denken:** Leerlingen worden aangemoedigd om zelf na te denken en kritisch te reflecteren op bestaande overtuigingen.
2. **Interdisciplinaire Benadering:** Exposure aan diverse vakgebieden helpt leerlingen om verbanden te leggen, wat hun inzicht vergroot.
3. **Creatieve Onderwijsstructuren:** Innovatieve lesmethoden stimuleren creativiteit en zelfexpressie.
4. **Focus op Ethiek:** Aandacht voor morele vraagstukken helpt leerlingen als verantwoordelijke burgers te groeien.
5. **Ondersteuning van Sociale Vaardigheden:** Samenwerking en communicatie worden benadrukt, wat constructieve discussies bevordert.

Deze aanpak leidt tot:

- Onafhankelijk denken
- Een breder perspectief
- Verantwoordelijkheid nemen in de maatschappij

De Gentse School IVG creëert een omgeving waarin gedisciplineerde vrijdenkers kunnen groeien door vrijheid en middelen te bieden voor kritisch en creatief denken.

Het IVG was eerder een particulier initiatief en nu een openbare school.

Het Waterwerk Van Ons Geld – 2022

Carlijn Kingma, cartograaf, architect en beeldend kunstenaar <https://carlijnkingma.com/The-Waterworks-of-Money>

Tijdens de expositie werd de animatie van haar werk in een loop getoond deze was Nederlands gesproken en Engels ondertiteld.

Jiddu Krishnamurti Kernideeën over Onderwijs 1940-1980

1. **Zelfontdekking:** Onderwijs moet gericht zijn op persoonlijke groei, niet alleen op academische prestaties.
2. **Vrijheid en Creativiteit:** Leerlingen moeten de ruimte krijgen om hun eigen interesses en ideeën te ontwikkelen.
3. **Relaties en Samenwerking:** Onderwijs moet sociale en emotionele ontwikkeling bevorderen door samenwerking.
4. **Kritisch Denken:** Studenten moeten leren kritisch te denken en niet blindelings autoriteit te volgen.
5. **Holistische Benadering:** Aandacht voor emotionele, sociale en spirituele ontwikkeling naast intellectuele groei.

Voordelen van Zelfontdekking voor Creativiteit

1. **Vertrouwen in Eigen Kunnen:** Vergroot zelfvertrouwen, wat leidt tot creativiteit.
2. **Authentieke Expressie:** Begrip van zelf leidt tot originele ideeën.
3. **Probleemoplossend Vermogen:** Kritisch denken stimuleert creatieve oplossingen.
4. **Emotionele Ontwikkeling:** Emoties inspireren creatieve uitingen.
5. **Openheid voor Nieuwe Ervaringen:** Nieuwsgierigheid bevordert creativiteit.
6. **Interesse en Motivatie:** Passies stimuleren creatieve ontwikkeling.
7. **Samenwerking:** Delen van ideeën leidt tot nieuwe inzichten.

Zelfreflectie en Creativiteit

1. **Diepere Inzichten:** Reflectie leidt tot nieuwe creatieve ideeën.
2. **Verbeterde Probleemoplossing:** Het aanleren van alternatieve benaderingen.
3. **Emotionele Expressie:** Verkenning van gevoelens als inspiratiebron.
4. **Persoonlijke Waarden:** Authenticiteit in creatief werk.
5. **Overwinnen van Blokkades:** Identificatie van obstakels bevrijdt creativiteit.
6. **Inspiratie uit Ervaringen:** Leren van persoonlijke ervaringen.
7. **Experimenteren:** Evaluatie en aanpassing van creatieve processen.
8. **Ideeën Verbinden:** Associatief denken bevordert innovatie.
9. **Contemplatie:** Tijd voor reflectie laat ideeën rijpen.

Motivatie en Doorzettingsvermogen: Reflectie versterkt de wil om door te gaan.

Door deze principes te integreren in onderwijs en persoonlijke ontwikkeling, kan een omgeving worden gecreëerd waarin zowel individuen als leerlingen kunnen floreren.

Terzijde - 2026 acryl op hout

Robin Shohet met 4 duidingen over luisteren

Luisteren is een bewuste keuze, beïnvloed door vier verschillende perspectieven die bepalen hoe we informatie ontvangen en verwerken:

1. Luisteren vanuit Angst

Kenmerk: Gesloten houding, gefocust op bedreigingen.

Doel: Veiligheid creëren, pijn vermijden.

2. Luisteren vanuit Ego

Kenmerk: Beoordelend en zelfgericht.

Doel: Eigen gelijk bevestigen, positie verdedigen.

3. Luisteren vanuit Nieuwsgierigheid

Kenmerk: Open geest, oordeelvrij.

Doel: Nieuwe perspectieven ontdekken en begrijpen.

4. Luisteren vanuit Liefde

Kenmerk: Empathisch en niet-oordelend.

Doel: Echte verbinding en erkenning bieden.

Conclusie. Angst en ego leiden vaak tot ruis en isolatie, terwijl nieuwsgierigheid en liefde de deur openen naar verbinding en begrip.

Met deze expositie is dit een sterk appèl ook aan jou om meer WOKE zeg WAKKER te zijn. Er is een scheidslijn ontstaan tussen winnaars en verliezers.

Als naoorlogse generaties in West-Europa zijn we gewend geraakt aan gemak en hebzucht. Nu we geconfronteerd worden met verontrustende feiten, moeten we zoeken naar oplossingen en uitdagingen voor de komende decennia. Het neoliberale beleid heeft veel voorspoed gebracht, ten koste van micro- en macroverbanden. De vermogenden in deze meritocratie willen geloven dat hun succes hun eigen verdienste weerspiegelt, terwijl ze schatplichtig zijn. Hun verrichtingen waren niet mogelijk geweest zonderen anderen en zonder collectieve inspanningen van de samenleving.

SAMENLEVINGEN DIE DIVERSITEIT OMARMEN, ZIJN VAAK VEERKRACHTIGER EN BETER IN STAAT OM UITDAGINGEN AAN TE GAAN DOORDAT ZE KUNNEN PUTTEN UIT EEN BREED SCALA AAN ERVARINGEN EN BRONNEN.

Coöperaties Mondragon, gevestigd in Baskenland/Spanje hun bank staat op 5^e plaats Forbes-lijst beste banken van de wereld

Coöperatieve structuur

Eigendom en bestuur zijn in handen van de werknemers.

Democratisch beheer: Elke werknemer heeft stemrecht, wat zorgt voor gelijke inspraak in beslissingen.

Solidariteit: Winst wordt herinvesteed in de coöperatie en gebruikt voor sociale projecten.

Economische Diversificatie: Mondragon bestaat uit verschillende sectoren, waaronder industrie, retail, en financiën.

Opleiding en ontwikkeling: Er is een sterke focus op de ontwikkeling van vaardigheden en kennis van werknemers.

Sociale verantwoordelijkheid: Coöperaties streven naar een positieve impact op de gemeenschap en de omgeving.

Voordelen

Stabiliteit: De coöperatieve structuur biedt meer werkzekerheid en stabiliteit voor werknemers.

Winstverdeling: Winsten worden eerlijk verdeeld onder de leden, wat bijdraagt aan welzijn en tevredenheid.

Uitdagingen

Concurrentie: Coöperaties moeten concurreren met traditionele bedrijven, wat soms moeilijk kan zijn.

Schaalbaarheid: Het behouden van coöperatieve waarden tijdens groei en uitbreiding kan complex zijn.

De Mondragon coöperaties zijn een succesvol voorbeeld van hoe een coöperatieve bedrijfsstructuur kan bijdragen aan economische stabiliteit, sociale verantwoordelijkheid en werknemerswelzijn.

Er is geen sprake van weglek naar externen via aandelen e.d en er is een limit aan wat ceo's verdienen. In Nederland zijn er ook collectieven zoals Sleipnir en energiecoöperaties als Ketelhuis WG.

A Touch of Cinnabar – 2020 acryl en tempera op doek

Bijeen – 2026 acryl op doek

Backwards - 2026 fotoprints

Niki Smit game ontwikkelaar

DEEP VR Game

een meditatief VR-spel dat bestuurd wordt door diafragmatische ademhaling. Door in te ademen stijg je en door uit te ademen ga je vooruit. De VR-controller registreert de bewegingen van je buik, waardoor je ademhaling direct de spelbesturing bepaalt.

De kern van het ontwerp is de feedbackloop tussen ademhaling en de onderwaterwereld, waar koralen reageren op je ademhaling. Dit bevordert een flow-toestand en helpt bij het reguleren van angst.

Sinds 2016 werkt ExploreDEEP samen met het GEMH Lab van de Radboud Universiteit, het Brave Research Center aan de Universiteit van Wisconsin-Madison en Transfore. Het onderzoek is uitgebreid naar trauma, forensische psychiatrische zorg en fysieke revalidatie.

Na meer dan tien jaar onderzoek en presentaties op festivals is DEEP een veel geciteerd werk geworden, met uitgebreide aandacht in de academische literatuur. DEEP is een schoolvoorbeeld van hoe VR kan bijdragen aan gezondheid en emotioneel welzijn.

Trailer: <https://youtu.be/ZfA8LhGuJXo>

Tafelgesprek op zondagochtend 10 mei. Dit gesprek betrof een diepgaand onderzoek naar de kansen die verschillen kunnen bieden, gemodereerd door Anouk Mulder van de Argumentenfabriek met bijdragen van genodigde onderzoeksjournalisten Alexander Beunder van Momus en Harriët Bergman van Stroomversnellers

Hoofdpunten van het Gesprek

Nieuwsgierigheid en Leren: De aanwezigen benadrukten dat een gebrek aan nieuwsgierigheid en de onwil om te leren van het verleden belangrijke obstakels zijn voor vooruitgang.

Economische vs. Levenskwaliteit: Er werd besproken dat focus nog te veel ligt op economische waarden, terwijl levenskwaliteit cruciaal is.

Klassescheiding: De kloof tussen rijke en arme bevolkingsgroepen neemt toe, wat vragen oproept over de rechtvaardigheid van ons huidige economisch systeem.

Basisinkomen: Het huidige systeem is niet ontworpen om een basisinkomen voor iedereen te waarborgen, wat volgens Alexander een fundamentele tekortkoming is.

Verandering: Harriët stelde dat het een illusie is te denken dat de juiste persoon met de juiste argumenten verandering zal brengen. Er is collectieve actie nodig van iedereen, wat een langdurig proces zal zijn.

Dit tafelgesprek bood een waardevolle gelegenheid voor reflectie en discussie over de uitdagingen en kansen die voortkomen uit sociale en economische verschillen.

Workshop Vijf Technieken van Wetenschapsontkenning

Met trainer en filosoof Harriët Bergman en haar assistente werd het een bemoedigde middag om de bezoekers alert en weerbaar te inspireren. Zoals b.v. met de oefening Charring Picking hoe we informatie opnemen om des-, dis- en no-informatie te onderscheiden. Ook met tools wanneer, wie en waarvoor men verantwoordelijk is bij informatievoorziening. Kortom een mooie reden de Stroomversnellers voor een training te vragen.

www.stroomversnellers.org

José Ortega y Gasset

Edel Leven

afkomstig uit zijn invloedrijke werk

La Rebelión de las Masas - 1930

- **Diepte en Reflectie:** Gericht op zelfontplooiing en betekenis.
- **Cultuur en Creativiteit:** Focus op kunst, kennis en hogere idealen.
- **Verantwoordelijkheid:** Bewustzijn van impact op de samenleving.

Vulgair Leven

Oppervlakkigheid en Routine: Gebrek aan reflectie, gericht op materieel welzijn.

Massacultuur: Beïnvloed door consumptiecultuur en sociale druk, leidt tot conformisme.

Afwezigheid van Waarden: Gemis van diepere betekenis en doelen.

Kernpunten

Contrast tussen edel en vulgair leven.

Kritiek op de tendens naar vulgair leven in de moderne samenleving; oproep tot herwaardering van edele waarden.

Invloed van Consumptiecultuur

Oppervlakkigheid en materialisme: Waarde hechten aan bezittingen boven relaties.

Verlies van individualiteit: Conformisme door druk om te consumeren.

Instant bevrediging: Verwachting van onmiddellijke resultaten.

Verlies van waarden: Ethische overwegingen vaak genegeerd.

Stress en onvervulde verwachtingen: Druk om te presteren leidt tot stress.

Impact op sociale relaties: Oppervlakkige interacties, minder authentieke verbindingen.

Beïnvloeding van identiteit: Zelfbeeld gekoppeld aan consumptie.

Psychologisch welzijn: Consumptie leidt vaak niet tot duurzaam geluk.

**EEN LOKVOGEL DIENT DE
SCHOONHEID EN GELEIDT
GELDSTROMEN DOOR
DIT RIVIERENLAND**

**DE GRIJZE HEREN EN DAMES
GEVEN HOOG OP EN
DAT ZAL ZO BLIJVEN**

**ZOLANG ONGENOEGENS
IN DE LUWTE BLIJVEN STEKEN.**

Pets – 2024 acryl en olie op doek Steven DeKetele

Martin Wolf

De Crisis van het Democratisch Kapitalisme – 2024

- **Economische Ongelijkheid:** Stijgende ongelijkheid ondermijnt het vertrouwen in democratische instellingen, wat leidt tot wantrouwen en een gevoel van uitsluiting.
- **Politieke Polarisatie:** Ongelijkheid veroorzaakt verdeeldheid binnen samenlevingen, waardoor samenwerking en consensus moeilijker worden.
- **Populisme:** De opkomst van populistische bewegingen benut de onvrede die voortvloeit uit ongelijkheid en kan democratische processen ondermijnen.
- **Beperkte Kansen:** Ongelijkheid beperkt de toegang tot onderwijs en werkgelegenheid, wat sociale mobiliteit en vooruitgang hindert.
- **Hervormingen:** Wolf pleit voor beleid dat economische gelijkheid bevordert, zoals progressieve belastingen en sociale investeringen, om stabiliteit in democratie en kapitalisme te waarborgen.

Wolf roept op tot hervormingen om de twee systemen opnieuw op elkaar af te stemmen, zodat ze in de 21e eeuw kunnen bloeien.

Economische Ongelijkheid en Democratische Instellingen

Belangrijke Aspecten:

1. **Verlies van Vertrouwen:** Ongelijkheid leidt tot wantrouwen in instellingen omdat mensen zich niet vertegenwoordigd voelen.
2. **Politieke Polarisatie:** Ongelijkheid kan groepen verdelen, waardoor samenwerking moeilijk wordt.
3. **Opkomst van Populisme:** Economische onvrede voedt populistische bewegingen die zich verzetten tegen gevestigde instellingen.
4. **Ongelijkheid van Kansen:** Beperkte toegang tot onderwijs en werk voor lagere inkomensgroepen houdt armoede in stand.
5. **Behoeftte aan Hervormingen:** Wolf pleit voor beleid dat economische gelijkheid bevordert om stabiliteit te waarborgen.

Gevolgen van Frustratie door Economische Ongelijkheid

Groeiende frustratie onder burgers kan leiden tot:

1. **Politieke Instabiliteit:** Sociale onrust en protesten kunnen toenemen.
2. **Opkomst van Populisme:** Frustratie kan radicale politieke bewegingen aanwakkeren.
3. **Afname van Sociale Cohesie:** Vertrouwen tussen sociale groepen kan afnemen.
4. **Toegenomen Criminaliteit:** Een gevoel van hopeloosheid kan leiden tot crimineel gedrag.
5. **Afname van Politieke Participatie:** Burgers kunnen minder geneigd zijn om deel te nemen aan verkiezingen.
6. **Druk voor Hervormingen:** Toenemende onvrede kan oproepen tot beleidsveranderingen.
7. **Verlies van Vertrouwen in Instellingen:** Cynisme ten opzichte van politiek kan toenemen.
8. **Psychologische Gevolgen:** Frustratie kan leiden tot mentale gezondheidsproblemen.

De expositie HET IS – HET VERSCHIL in het VrijPaleis heeft, na een onverwachte verlenging van 7 tot 17 mei 2026, een krachtige terugblik op actuele thema's geboden. De tentoonstelling, met een mix van tekst- en beeldmateriaal zoals video's, foto's, schilderijen, objecten en sculpturen, werd ervaren als evenwichtig en relevant.

De preview en opening trokken eerst maar een klein publiek, maar de bezoekersaantallen fluctueerden met de verlenging, wat resulteerde in meer dan 1000 bezoekers in totaal. Er waren ook veel buitenlandse bezoekers die zich herkenden in de geschetste situatie, mede door verwijzingen naar werken van George Orwell en Hannah Arendt.

Interactieve Elementen: De vertoningen van films zoals *Waterworks* van Carlijn Kingma en de VR-game *Deep* van Niki Smit zorgden voor interessante gesprekken en uitwisselingen tussen aanwezige kunstenaars.

Ondersteuning en Realisatie

Deze expositie werd mogelijk gemaakt door de genereuze steun van donateurs via crowdfunding van VoordeKunst, en de inzet van mijn team bestaande uit Bjørn Andreassen, Jimmy Koster, Peter Janssen en Kees van Zelst.

Het thema van de expositie behandelde pijnlijke actuele kwesties:

Toenemend geweld en polarisatie.

- De kloof tussen verschillende sociale lagen en de weinige bereidheid tot compromissen.
- De uitdagingen in woningbouw, gezondheidszorg en onderwijs, waar glorie tijden achter ons liggen.

Bezoekersreacties

Een opvallend punt uit de reacties van bezoekers was de zorg over de mentale gezondheid van de maatschappij. Velen gaven aan dat de mensheid nauwelijks leert van het verleden, wat leidt tot herhaling van geschiedenis. Er is een dringende oproep tot zelfreflectie en actie; verandering moet beginnen bij onszelf. Dit proces, dat minstens 2 tot 3 decennia zal vergen, is cruciaal om toekomstige problemen te voorkomen.

De expositie heeft niet alleen een platform geboden voor artistieke expressie, maar ook een belangrijke discussie aangewakkerd over de toekomst van onze samenleving.

Prof. Dr. C.J. Dessaur

uit jaren zeventig vorige eeuw

Ieder staat zou, mijns inziens, beter functioneren: creatiever in het culturele vlak, rechtvaardiger op sociaal niveau en humaner in economisch opzicht, als we de drie idealen van vrijheid, gelijkheid en broederschap zouden nastreven op het specifieke gebied waar zij passen en niet, zoals nu er een ongedifferentieerde chaos van maken.

Op dit moment leven wij echter in wat je cultuursociologische bezien, bijvoorbeeld de “mechanische samenleving” zou kunnen noemen.

De mechanische samenleving gaat primair uit van de formele gelijkheid van individuen als culturele norm, en probeert hen onderling zo vervangbaar en verwisselbaar mogelijk te maken.

Hoogstens woekert het gelijkheidsstreven in een socialistische staat nog wat meer op het economische vlak (waar het niet thuishoort) en in een kapitalistische vooral ook op cultureel gebied, waar het nog minder thuishoort.

In de holistische samenleving zal het dan toonaangevend deel van de mensheid niet langer bestaan uit de kortzichtige politici, ambtenaren, industriëlen en zakenlieden zoals wij die nu kennen. Op zijn allerminst de maatschappelijke voorlopers zullen er zich ten volle bewust zijn dat het egoïsme of eventueel groepsegoïsme dat in de mechanische samenleving domineerde, onmogelijk is geworden, omdat het iedereen schaadt: niet alleen de slachtoffers ervan, de concurrenten, de

gedeputeerden, het milieu of wie of wat ook als exploitabel of als vijand wordt gezien en behandeld, maar ook de succesvolle egoïsten zelf. De kernproblemen van de organische gemeenschap waren haar traagheid en onbewustheid. De centrale problemen van de mechanische maatschappij zijn haar egoïsme en haar groepsegoïsme. Gecombineerd met haar vervlakkende gelijkheidsstreven, leiden die tot vijandige of angstige gevoelens van allen tegenover allen, tot wanhopige razernij en tot destructie. De mensen wier bewustzijn of voorlopig misschien alleen maar hun cultureel ideaal holistisch is, kunnen het egoïsme overwinnen zonder terug te vallen in het primitieve onzelfstandig wij-gevoel van de organische samenleving. Met behoud van hun individualiteit kunnen zij zich in dienst stellen van het geheel. Alleen zulke mensen kunnen culturele vrijheid aan, zonder die te misbruiken.

Elke ingrijpende sociale verandering veronderstelt een bewustzijnsverandering. Als mensen kunnen leren onderscheiden waar en in welke mate respectievelijke vrijheid, gelijkheid en zuster- en broederschap op hun plaats zijn en als zij bovendien holistisch leren zien en denken, dan is er in elk geval de kiem van een culturele transformatie en voor sociale veranderingen in de richting van meer (positieve, anderen niet schadelijke) vrijheid gelegd.

ONGEMAK OMWOELT
DE GLADGEHARKTE TUIN

GEMAK KENT DE
WERKING VAN
STOPVERF – HET DICHT
JE PORIËN OM TE VOELEN.

Bewegend Licht – 2024 acryl op doek

BETROKKEN KUNSTENAARS:

Nelson Carrilho, beeldhouwer

De Négritude-beweging benadrukte het belang van het terugvinden van een verloren identiteit. Het was een culturele renaissance die de nadruk legde op de wedergeboorte van Afrikaanse en Caribische waarden, waarbij een nieuwe visie op identiteit werd gecreëerd. Dit werk is ook een viering van de complexiteit en veelzijdigheid van identiteit. *Identity Who Cares?!* toont aan dat identiteit geen statisch gegeven is, maar een dynamisch proces van voortdurende herdefiniëring. Net als Négritude, die niet alleen een verzet tegen kolonialisme was, maar ook een heropleving van menselijke waarden en spiritualiteit, is *Identity Who Cares* een manifest voor de kracht van het individu om zijn of haar eigen verhaal te vertellen en te bepalen.

www.nelsoncarrilho.nl

Andreas Denk danser en choreograaf

Zijn werk kenmerkt zich door een unieke combinatie van beweging, emotie en conceptuele diepgang. Zijn choreografieën zijn vaak geïnspireerd door thema's zoals identiteit, sociale interactie en de menselijke ervaring. Voorheen uit de Pina Bauschtraditie met het gezelschap Hans Hoff Ensemble, tegenwoordig ook voor jongeren met Plan-D. Binnen deze expositie als imker gekleed actief in kleine interacties met het publiek.

www.plan-d.nl

Hanneke van Gent, schilder, fotograaf en dichter

Veelzijdig; naast haar abstract expressionistisch kleurrijk werk fotografeert ze opmerkelijkheden met een schilders oog, geëngageerd doet ze onderzoek en initieert ze exposities e.a. bijeenkomsten als deze. www.hannekevangent.nl

Mani Lausscher, beeldhouwer

Het beeldhouwwerk verkent het onbepaalde, het vrije. De spiraalvorm ontvouwt zich als een ademend orgaan en suggereert voortdurende beweging en transformatie. De plooien wekken een gevoel van uitzetting en samentrekking op en leggen een moment vast in een eindeloos proces van verandering.

Geen website

Steven de Ketele, schilder

uit Gent/België, studeerde psychologie. Vanaf zijn 40ste levensjaar heeft hij zich volledig op kunst geconcentreerd en schildert hij. Zijn ingebrachte werk heet 'pets' omdat een zogenaamde Kurt Cobain ooit zong dat alles wat je meemaakt aan jou blijft kleven zoals huisdieren en het is ook een verwijzing naar de stelling van Rutger Bregman dat we onszelf gedomesticeerd hebben tot lieve huisdieren, wat ik eerder als een vraagteken zie.

Geen website

Judith Spil, Kinetisch kunstenaar

uit Utrecht, maakt bewegende sculpturen en installaties die een verhaal vertellen. Met titels als “Nothing lasts forever” en “Spiraling, going in circles” maakt Judith korte statements waarbij ze je probeert te laten nadenken over de onderliggende thema’s van het werk, zoals de beleving van tijd. In haar werk maakt Judith gebruik van bestaande voorwerpen en van mechanische onderdelen. Onderdelen krijgen nieuwe functies en spelen nu een hoofdrol in het verhaal. Door de beweging van het werk en het gebruik van herkenbare voorwerpen wil Judith de toeschouwer meenemen in haar filosofische verhalen, om hen zo zelf na te laten denken over de toepassing van het werk en de thema's in hun eigen leven.

www.judithspil.nl

STEL MEN STELT VRAGEN
BINNEN EEN ONDERZOEK
OM TE WETEN
VERONDERSTELLINGEN IN BEKISTE
DOMEINEN WINNEN TERREIN
IN HET LAND VAN
ONZEKERE BEWONERS

STEL MEN PLAATST EEN STELLING
BINNEN HET WETEN
ZOIETS BEKLIJFT NIET.

Uit de serie Vruchtbeginsel 2024— acryl op doek

Mei 2026

Gedichten, werken en teksten waar geen naam bij staan zijn van de hand HvG

ter gelegenheid van de expositie

HET IS – VERSCHIL

In het VrijPaleis te Amsterdam

© Hanneke van Gent met ART WORKS